

Milan Šimunović

NOVI PROFIL ŽUPNE ZAJEDNICE KAO ODGOVOR NA IZAZOV PRENOŠENJA VJERE U PROMIJENJENIM OKOLNOSTIMA

Prof. dr. sc. Milan Šimunović, u m.

Teologija u Rijeci, KBF Zagreb

UDK: 262.2:25[262.1:260.2][265/269][291.13+316.628]”715”(497.5)

[0.000.008.4/.5]

Pregledni rad

Primljeno: 24. prosinca 2017.

Rad ističe nužnost stvaranja župnih struktura na temelju novih teoloških uvida i socioloških pretpostavki u kojima se može utjeloviti stvarnost Crkve kao zajedništva i poslanja. Pozivajući se na učiteljstvo Ivana Pavla II., Benedikta XVI. i Franje, autor ističe kako je od temeljnoga značenja da konačno drugačije zaživi duh Drugog vatikanskog koncila, posebice u vidu suodgovorna bratstva, zajedništva i poslanja. Ističe potrebu svijesti o poslanju radi naviještanja odnosno prenošenja vjere, sve do misionarskoga zaokreta u pastoralu. Autor nudi nekoliko, kako ih naziva, ‘operativnih modela’ novog lika vjernika i župne zajednice. Tvrdi da je krajnje vrijeme da poraste ‘misionarska napetost’ u odnosu na distancirane i indiferentne.

Ključne riječi: župa, pastoralna teologija, Drugi vatikanski sabor.

UVODNA MISAO

Još je krajem sedamdesetih godina prošloga stoljeća J. kard. Ratzinger, kasniji papa Benedikt XVI., rekao da slomom ideologija nije došlo do nekog posebnog povrata kršćanstvu.¹ I mi smo se u to uvjerali, makar smo se tome živo nadali nadolaskom demokratskih promjena devedesetih godina. Međutim, sve ubrzanije mijenjala se svijest ljudi kako uslijed nekih neočekivanih okolnosti koje su pospješivale apatiju sve do beznađa, tako i snažna vjetrova agresivna sekularizma koji je, što se tiče nekih općeljudskih vrednota, dakako posebice vjere, odnosno kršćanstva, još daleko ranije na Zapadu, rušio pred sobom sve što nije bilo sagrađeno na ‘tvrdoj stijeni’. Više je čimbenika pridonijelo za otvaranje prostora za često poguban individualizam, relativizam i sveopću ravnodušnost.

S druge strane, u situaciji ‘bombardiranja’ raznim reklamnim ponudama i medijskim porukama, često izrazito protucrkvanim i protukršćanskim, posljednjih se godina

1 Kardinal Joseph RATZINGER, *Sol zemlje. Kršćanstvo i Katolička crkva na prijelazu stoljeća. Razgovor s novinarom Peterom Seewaldom*, Zagreb, 1997., 232.

najprije našla na udaru obitelj i potom župna zajednica. Počelo se događati, negdje više negdje manje, svojevrsno ‘osipanje’, dok su u isto vrijeme rasli ‘alternativni religijski koncepti’ individualističkoga karaktera, osnaženi sveprisutnim pluralizmom vrednota i opredjeljenja. Nema sumnje da se župa našla pred zahtjevom za nekim korjenitim promjenama kako bi odgovorila izazovima u situaciji, izloženoj učestalim promjenama kojima je teško predvidjeti ishod. Međutim, proces odgovora na nove izazove ne ide tako lako, također i uslijed nostalgije za ‘starim načinima’ djelovanja, ali i zbog zahtjevnosti promjena u cjelini evangelizacijsko-katehetskoga djelovanja.

1. U PROCJEPU IZMEĐU NASLJEĐA I NOVIH IZAZOVA

Sve je očitije da u okolnostima, očito i uz puno kontradikcija, kada se događa raslojavanje unutar vjerničke populacije, ne može više ‘izdržati’ opća slika župe u kojoj, uz župnika, postoji uska skupina angažiranijih vjernika, dok se negdje i njihov broj rapidno smanjuje. Život većine ‘praktičnih vjernika’, u biti pasivnih, uglavnom se svodi na ispunjavanje nedjeljnih i blagdanskih dužnosti, dok je većina ‘nepokretna masa’, u sve većoj opasnosti da se vjerski život pretvara u folklor, odnosno običaje bez sadržaja i značenja. To je postalo izrazitije tamo gdje župnik sâm ‘misli’ i odlučuje, ne uočavajući karizme vjernika laika, a time ni prihvaćajući njihove primjedbe i sugestije.

Makar je dio župnih zajednica ostao čvrst, uvažavajući neke temeljne promjene još od Drugog vatikanskog koncila, ipak sve izrazitiji kulturni scenariji koji su na djelu, negdje očitije negdje potihlo, rastaču i njihovo kršćansko tkivo, sve dotle da se može postaviti pitanje što je sa sviješću župljana o njihovu crkvenom identitetu. Stječe se dojam da gotovo većina ne razmišlja o tome da su ‘Narod saveza’, pozvan živjeti zajedništvo s Bogom i s drugima, u opredijeljenosti za Krista, u Crkvi kao Tijelu Kristovu. To upućuje na tzv. biblijsku neishranjenost i, prema tome, na vjeru koja nije utemeljena na evanđelju već se predstavlja kao neki opći etički kodeks, što ne mora imati neke posebne veze s Isusom Kristom, a što se može vidjeti u svakodnevnoj praksi i posebice u društveno-političkom promišljanju i odlučivanju. To potvrđuje i razgovor mnogih kršćana te njihovi komentari o nekim pitanjima. O tome svjedoči i način pristupa sakramentima, pa i ‘sadržaj’ mnogih ispovijedi koje često nemaju prepoznatljivu vezu s evanđeljem. Opasnost je da se sakramenti uglavnom ‘obavljaju’, a ne slave, jer nedostaje njihovo osnovno poznavanje, ponekad i sama vjera. Europski fenomen postao je praksom i u Hrvatskoj da se poslije krizme događa prilična distanca od Crkve, barem što se tiče nedjeljne mise, koja je uostalom jedan od temeljnih indikatora kršćanske svijesti. Mnogi vjernici nisu svjesni da su u svijetu ‘znak Božje prisutnosti’, izazov i poziv drugima da uđu u zajedništvo vjere, svojevrsna alternativa određenom stilu života.

Još je osamdesetih godina prošloga stoljeća pastoralni stručnjak i praktičar B. Z. Šagi dobro upozorio na „formalni zaklon, izatkan od vanjskih vjerskih manifestacija, količinskog izvršavanja pobožnosti, samozadovoljnog razmatranja i vježbanja kreposti i želje da prezremo svu slabost oko sebe, od onog šturog i neprosvijetljenog izvrše-

nja zakonskog minimuma, neke vrste duhovnog aristokratizma, sve nam je to krijeplio uvjerenje da smo bolji od drugih. Sve se naše doživljavanje i ostvarivanje događalo iza zaklona, kritičkog i nedovoljno autentičnog, više puta čak i magičnog.⁴² Drugi vatikanski koncil i promijenjene okolnosti praktički su nas 'prisiljavale' da iziđemo iz toga 'zaklona', što se dobrim dijelom i dogodilo, ali je činjenica da mnogi s nostalgijom gotovo žale za takvom kršćanskom praksom koja je bila nekako komotnija i čak sigurnija, jer nije tražila sudjelovanje i višestruk angažman. Postavlja se pitanje: što ako se potom događaju izraziti regresivni procesi, sa željom 'povratka na staro' koje je nekima 'bilo bolje', jer sve ono 'novo' vodi u nešto nesigurno. Štoviše, i neki dušobrižnici okrivljuju nove pristupe u pastoralu zašto su nam se crkve uvelike ispraznile, sve dotle da neki okrivljuju i vjeronauk u školi, pa na 'velika vrata' počinju uvoditi i neke 'stare prakse', od naučavanja do liturgije (s pozicioniranjem oltara, upotrebom crkvenoga ruha, uvođenjem nekih čudnih pobožnih vježbi i sl.), koje će uvijek naći određeni krug pobornika. Problem, dakle, postaje tim veći ako dio redovitih vjernika, pa i župnika, 'ne vidi problem', odnosno nastavlja raditi kako se 'uvijek radilo', što očito privlači sve manji broj ljudi, osobito mlađih, ne samo u gradu nego i na selu.

Međutim, spomenuti relativizam, individualizam i određena apatija 'čine svoje' pa se nije čuditi što danas sve više raste stagnacija župne zajednice, uz sve veće osipanje, čemu pomaže i demografska kriza. U mnogim je župama sve manji broj ljudi, a time i vjernika, uglavnom svedenih na stariju populaciju. Neke biskupije muči i sve manji broj svećeničkih zvanja, dakako, uz opadanje i redovničkih poziva, posebice kod ženskih redovničkih zajednica. Htjeli to priznati ili ne, svi smo se našli u određenom procjepu jer 'stari' načini nemaju šanse, a novi se teško 'rađaju' i prihvaćaju. Štoviše, u zdravoj reformi došlo je do kašnjenja pa se ostvarilo pravilo po kojemu se može reći da je za ono što nije učinjeno 'jučer', znači na vrijeme, 'danas' već kasno, tim više ako dobar dio, osobito vjerski obrazovanih laika, 'odlazi u distancu'.

2. NUŽNOST PROMJENE ŽUPE U NOVIM OKOLNOSTIMA

Još je davno sv. Ivan Pavao II. u apostolskoj pobudnici *Kristovi vjernici laici* rekao da zasigurno postoji hitna potreba korjenite obnove kršćanskoga tkiva ljudskoga društva. No uvjet da do toga dođe jest korjenita obnova kršćanskoga tkiva samih crkvenih zajednica.³ Činjenica je da se već početkom sedamdesetih godina počelo javno govoriti i pisati o tome da ovakva tradicionalna župa ne može opstati ukoliko se ne dogodi postkoncilski zaokret. Srećom, u našoj su se Crkvi dogodili i značajni pomoci, o čemu svjedoči obilata literatura, razni skupovi, od Svećeničkih ili Teološko-pastoralnih tjedana, Katehetskih ljetnih škola i sl. Ipak, to nije išlo lako, i zbog otpora na koje su nailazili zahtjevi za promjenama.

2 Bono Zvonimir ŠAGI, *Traganja za novom crkvenom praksom*, Zagreb, 1982., 146-147.

3 IVAN PAVAO II., *Christifideles laici – Vjernici laici. Apostolska pobudnica o pozivu i poslanju laika u Crkvi i su svijetu* (30. XI. 1988.), Zagreb, 1990., br. 34.

Zastoji su bili neizbježni jer su indiferentizam i sekularizam bili sve jači. S obzirom na sve ugroženiju instituciju župe, spomenuti je J. kard. Ratzinger krajem devedesetih godina rekao „da će župa i nadalje ostati temeljni oblik zajedničarskoga života. Ali ipak mislim da se sadašnje ustrojstvo župa u cijelosti neće moći održati. Ono je također novijega datuma. Međusobno približavanje ljudi morat će se učiti, ali ono će ipak biti pravo obogaćenje.“⁴ Naime, da bi župa bila uvjerljivija prenositeljica vjere, raslo je uvjerenje da će cijela Crkva morati „poprimiti nove oblike. Ona više neće biti zajednica velikoga broja ljudi, nego će to biti Crkva manjina koje iz stvarnog uvjerenja djeluju u malim živim vjerničkim krugovima, sastavljenima od pravih vjernika.“⁵ Očito se to odnosi i na novo usustavljenje župne zajednice jer sve više prevladava uvjerenje da se ona mora mijenjati, što neće ići nekim ‘automatizmom’, čak ni snagom nekih dekreta, već će se neke zamisli morati provjeravati u bazi, posebno u gradskim sredinama, dakako, u suradnji s nadležnim biskupijskim uredima.

Pritom je od temeljnoga značenja da konačno drugačije zaživi duh Drugog vatikanskog koncila, a to je suodgovorno bratstvo, zajedništvo i poslanje. Upravo je svijest poslanja radi naviještanja odnosno prenošenja vjere, sve do misionarskoga zaokreta pastorala u novim okolnostima došla u prvi plan. Postalo ja jasno da u prvi plan mora doći do izražaja sve više naglašavana potreba zauzetijega prenošenja vjere ne samo sa strane svećenika i drugih Bogu posvećenih osoba, već cijeloga Božjega naroda.

Stoga je krajnje vrijeme da se ne ‘zatvaraju oči’ pred postojećom situacijom. Smatram da vrijedi i za našu situaciju provokativno pitanje što ga je, analizirajući situaciju župe u postmodernom vremenu, postavio raniji predsjednik Talijanske biskupske konferencije, inače i papin vikar za Grad Rim Camillo Ruini, na njezinu Stalnom vijeću (2003.): „Je li župa u stanju prihvatiti i ostvariti velik zaokret koji bi se mogao nazvati misionarskim obraćenjem našega pastorala ili je, naprotiv, prepuštena biti izvan toga, ostajući zarobljenicom dviju tendencija, međusobno djelomično suprotnih, ali obiju vrlo malo otvorenih misionarnosti; one koja smjera prema tome da župa bude usredotočena na samu sebe, u kojoj vlada zadovoljstvo ‘nalaženja zajedno’ (dakako, manje skupine vjernika) te one koja je u ‘stanju podjele’ sakramenata, pretpostavljajući da je samo po sebi razumljivo da oni koji ih traže, imaju vjeru, dok je ustvari ona često gotovo sasvim odsutna?“⁶ Vrijeme je da se izide iz pastoralne prakse koja je često okoštala, bez duha i oduševljenja.

Postavlja se pitanje nužnosti stvaranja takvih struktura župe, na temelju novih teoloških uvida i socioloških pretpostavki, u kojima se može utjeloviti stvarnost Crkve kao zajedništva i poslanja jer se ne može biti kršćaninom ako je čovjek sam. Naime, biti kršćanin znači živjeti u zajedništvu. Nadalje, temeljna karakteristika njezinih članova jest suodgovornost, već na temelju krštenja, a time i suradnja, odnosno preuzimanje određenih zadataka. To se zacijelo mora očitovati u sudjelovanju pri izradi, do-

4 Joseph kardinal RATZINGER, *Sol zemlje*, 264.

5 *Isto*, 220.

6 Usp. CEI – LII Assemblea generale (Assisi, 17 – 20 novembre 2003.) „La parrocchia, Chiesa che vive tra le case degli uomini“, u: *Il Regno. Quindicinale di attualità e documenti*, XLVIII (2003.) 1, 668.

nošenju i provođenju pastoralnih planova, kako se ne bi provodila tzv. improvizirana već planirana pastva. Otud sasvim drugačija odgovornost nekih crkvenih tijela, poput župnih pastoralnih vijeća i dr.

U cijelome tome procesu važno je znati koji nam je cilj, a on ne može biti drugo nego zahvaćanje ljudi kako bi ih se svelo tamo gdje Bog želi, a to je zajedništvo ljudi s Bogom i međusobno. Tu gotovo magičnu i toliko puta ponavljanu riječ ‘zajedništvo’ nipošto se ne može zaobići jer je ona od temeljne važnosti u Isusovu poslanju, a time za njegovu zajednicu vjernika. Problem je u tome što smo mi baštinici individualističke pobožnosti, inspirirane srednjovjekovnim životopisima svetaca, gdje se čovjek želio uzdići k Bogu u mističkom uzletu i radi toga se osloboditi veza sa svijetom pa i s drugim ljudima.⁷ A Drugi vatikanski sabor načinio je snažan zaokret u osvješćivanju zajedništva i zajednice, čije je izgrađivanje temeljni zadatak Crkve. Radi se o otajstvenoj stvarnosti koja se ostvaruje u sociološkoj tvorbi (skupini ljudi) vjerom u uskrsloga Krista, slušanjem Riječi i euharistijom te poslanjem naviještanja evanđelja svakome stvoru. Premda to još uvijek može izgledati nedostižnim idealom, ipak je neophodno gajiti proročki duh, odnosno vjerovati u vrijednost utopije. Ona je kadra anticipirati posljednju kršćansku utopiju, a to je upravo zajedništvo s Bogom i ljudima.

3. PREMA NOVOM PROJEKTU ŽUPNE ZAJEDNICE

Činjenica je da spomenutu ‘utopiju’ ne može ostvariti zadržavanje na aktualnom stanju koje je u opasnosti da postupno prerasta u, kako reče papa Franjo, „psihologiju groba, a kršćane u pretvara u mumije od muzeja“.⁸ Glavnina snaga troši se na djecu koja se ubrzo udaljuju ili na starije osobe koje više nisu u stanju biti nositeljima nekih župnih projekata s obzirom na prenošenje vjere u novim okolnostima.

U svakom slučaju, rješenje nije u nekim tzv. kozmetičkim zahvatima koje, uz ostalo, idu prema tome da se barem dijelom poboljšaju neki vidovi pastoralala. To se u prvo me redu odnosi na ‘klasični tip’ vjeronauka za djecu prije slavlja sakramenata (negdje nikako da prodre izraz ‘kateheza’ koja u zajednici ima daleko bogatije značenje). Dakako, ponovno se uvode postrožene mjere uvjetovanja što se tiče kontrole kako bi se djecu i roditelje ‘dobilo’ u crkvu. U isto vrijeme računa se na novi ‘pritisak’ na vjeroučitelje da se putem vjeronauka u školi djecu i mlade privuče u crkvu, ne vodeći pritom računa o svrsi vjeronauka u školi i župne kateheze, o njihovoj komplementarnosti, ali i različitosti. Nema sumnje da se takav stil rada ne pokazuje učinkovitim jer, osim što se ne vodi računa o ‘promijenjenom čovjeku’ koji ne trpi ‘metodu prisile i uvjetovanja’, ne rješava zapravo temeljno pitanje: što je s cijelom župnom zajednicom koja u cjelokupnom dosadašnjem ustrojstvu ostaje ‘gotova ista’ jer nije krenula na ‘put rasta u vjeri’, a to se događa upravo novom katehezom? U pitanju je sasvim novo motiviranje koje se postiže drugačijom koncepcijom rada, uvažavanjem odraslosti suvremenoga

7 Usp. Bono Zvonimir ŠAGI, *Traganje za novom crkvenom praksom*, 153.

8 Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium – Radost evanđelja – Apostolska pobudnica o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), Zagreb, 2013., br. 83 (dalje: EG).

čovjeka, uvjerljivošću govora, počevši od propovijedi, te sasvim drugim stilovima u održavaju raznih župnih, posebice katehetskih, susreta.

Temeljno je, dakle, pitanje kako pristupiti krizi preustroja i oživljavanja zajednice, odnosno kako ju pretvoriti u svojevrsnu ‘šansu za vjeru’? Upravo je vjera došla u pitanje, barem u nekim oblicima kako se predstavljala putem nekog propovijedanja, vjeronauka, pobožnosti i sl. U tom smislu prvo pitanje koje se mora postaviti jest što učiniti da se dogodi trajni rast sviju u vjeri, a to znači ne samo djece, dijelom i mladih, već ponajprije svih odraslih. Međutim, taj zaokret mora voditi računa o takvom pristupu koji će smjerati prema slobodnoj odluci što se tiče opredjeljenja za Krista, pa i dolaska na nedjeljnu misu. A to znači da bi se ostvario takav model Crkve, ona u središte pastoralne pozornosti mora stavljati formaciju odraslih vjernika, uz uvjet da se prema njima ne odnosi više samo kao objektu pastoralne brige već kao odgovornom subjektu. To se neće dogoditi ako se ne usvoji koncilski vizija Crkve, shvaćena kao mjesto zajedništva i sudjelovanja, u kojemu svi kršćeni imaju jednako dostojanstvo i koji su u različitosti službi, u zajedništvu s pastirima (u župi sa župnicima), pozvani preuzeti svoje odgovornosti, sukladno karizmama koje su primili i potrebama same zajednice.

Iz rečenoga proizlazi da je nužno promovirati novi model kršćanina, i to ne samo kao ‘vjernika praktikanta’ već onoga koji živi iz ukorijenjenosti u Krista, odnosno sve intimnijega sjedinjenja s njime, te kojemu vjera postaje slavljenje, svjedočenje, življenje i poslanje/misije. Štoviše, (sutrašnji) hipotetski kršćanin, župljanin morat će se odlikovati ‘novim odnosima’ koje je Krist donio,⁹ a to je u prvome redu odnos s njime i s Crkvom, odnos prema kulturi i društvu u cjelini. A to znači da će biti vjernik-svjedok, angažiran, odnosno založen iz vjere. On će djelovati iz ‘nove zajednice’, iz prostora življenoga bratstva, po ljudskoj mjeri, gdje će biti na djelu istinska komunikacija. Otud spomenuta potreba za manjim zajednicama unutar konkretne župne zajednice, definirane kao „zajednica zajednicâ ili zajedništava“.

Temeljeći se i na rezultatima svojedobnog istraživanja Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu *Vjera i moral u Hrvatskoj* može se reći da će u tijeku tzv. religijske tranzicije presudno značenje sve više imati kršćansko iskustvo vjere župnih i drugih vjerničkih zajednica te bratsko-sestrinski odnosi u zajednicama, što je očito velik izazov za voditelje župnih zajednica.¹⁰ Dakako, da bi moglo u Crkvi, a time i u župnoj zajednici, zaživjeti prvenstvo bratstva i zajedništva, pretpostavlja se značajno smanjivanje napetosti između klera i laika, uvažavanje karizmi, odnosno darova vjernika laika i njihova uključivanja u odgovorne službe.

Riječ je, dakle, o Crkvi, odnosno župnoj zajednici koja se ne iscrpljuje samo u obredu, koja nije začahurena u samu sebe i svoju ‘administraciju’, zabrinuta kako će ona i njene strukture opstati, a ne toliko kako će se širiti kraljevstvo nebesko, što je cilj nove evangelizacije. Jer njezin je prvotni zadatak prenošenje vjere koje, u euharistiji, ne prvenstveno kao obredu već kao susretu s Uskrslim, nalazi izvorišnu snagu

9 Usp. *EG*, br. 87

10 Usp. Gordan ČRPIĆ – Stjepan KUŠAR, Neki aspekti religioznosti u Hrvatskoj, u: *Bogoslovska smotra*, 68 (1998.) 4, 557.

za 'izlazak' radi naviještanja. U tom se smislu sve više vidi da je od naročite važnosti uzimanje u obzir promišljanja nekih eminentnih stručnjaka, poput Karla kard. Lehmana, koja uostalom održavaju stav cjelokupna usmjerenja Crkve, izražen i u novijim dokumentima: „Ubuduće ćemo trebati prije svega mjesta, skupina, pokreta i zajednica u kojima će se ljudi, odlučne volje da žive iz vjere, skupljati, zajedno učiti i uzajamno se nositi. To učvršćivanje vjere, ufanja i ljubavi u situacijama dijaspore kršćanstva bit će sve neophodnije.“¹¹

Postavlja se pitanje: nije li ta 'dijaspora' kršćanstva već prilično na djelu? Hoće li se taj život iz vjere i drugačije 'uzajamno nošenje' ostvarivati samo u nekim duhovnim pokretima, odnosno molitvenim zajednicama? Dok u tim zajednicama valja gledati važnu kariku u obnovi Crkve, postavlja se pitanje zašto nemaju veći utjecaj na život župnih zajednica? Nije li problem i u njihovu znatnu izdvajanju iz pojedinih župa, u opasnosti, kako reče papa Franjo, od toga da postanu „lutalice bez korijena“.¹² Očito je tu potrebna daleko veća koordinacija, a i duh evanđeoske skromnosti u svima, jer Crkva, konkretno župna zajednica, jest zajednička zadaća koju svatko, pojedinac ili duhovni pokreti i zajednice, treba obogaćivati svojim karizmama. Pozivajući se na J. kard. Ratzingera, da je od presudne važnosti „držati na okupu tu duhovnu zajednicu“, pritom nastavlja: „Nužno je da između župe i 'pokreta' postoji plodna razmjena: pokretu je potrebna veza sa župom da se ne bi pretvorio u sektu, a župi je potreban 'pokret' da ne bi okoštala.“¹³ Krajnje je vrijeme da se dogodi drugačiji 'dijalog' župe i novih raznovrsnih oblika zajedničarskoga života, što može predstavljati bogatstvo i određeno rješenje za Crkvu budućnosti. S druge strane, nitko, bilo pojedinac bilo neki pokreti, neće moći uzdizati svoje vjersko iskustvo na 'pijedestal jedinoga mogućega' iskustva i modela nove Crkve. Isto tako, sama kritika, podcjenjivanje i otpisivanje ničemu ne vodi. Župnik i tzv. župna jezgra vjernika pozvani su razmišljati kako da njihova župa postane tako privlačna da će mnogi distancirani htjeti u nju ne samo navratiti već se i 'vratiti', odnosno tu ostanu. Tada će i iskreni duhovni tražitelji novih oblika života, konkretno i u novim duhovnim zajednicama, biti ohrabreni da u svojoj župnoj zajednici, koju je negdje zahvatio teški zamor i zbog uhodanih institucionalno-autoritarnih shema ponašanja, budu prihvaćeni i porade na oživljavanju njezina života. S druge strane, svako isključivanje ili, s druge strane, nametanje svojih stavova, bez iskrena dijaloga i svjedočkog uvjeravanja, ničemu ne vodi. Očito se na taj način ne može stvarati zajednica koja bi se tako okupljala kako bi bila sposobnija, slikovito rečeno riječima pape Franje, 'izići iz zidina', znači iz 'same sebe' i trajnih rasprava pa i nadmetanja, već drugima svjedočiti kako je lijepo vjerovati i s Isusom 'drugovati'.

11 Karl LEHMANN, Što znači novo evangeliziranje Europe?, u: *Svesci*, 27 (1993.) 1-4, 289.

12 Usp. *EG*, br. 29.

13 Joseph RATZINGER, *Sol zemlje*, 265.

4. NEKI OPERATIVNI MODELI

Ponovno se postavlja pitanje: je li uopće moguć novi lik vjernika i župne zajednice sa silno 'promijenjenim čovjekom' u ovom tehniciziranom i globaliziranom svijetu, pod jakim utjecajem elektroničkih i drugih medija, te u isto vrijeme s osjećajem nemale iznevjerenosti od strane raznih ideologija i politika, a neki misle i od strane same Crkve, spore na neke hrabrije iskorake?

Ako vjerujemo da je Bog prisutan unutar svoga naroda, odnosno da Duh Sveti vodi ovu povijest i da za 'razne sile', Bogu i Crkvi sve izričitiše protivne pa i 'uz pomoć' naše nedostatnosti, otpora promjenama, štoviše i grešnosti i tromosti, ne mogu imati 'zadnju riječ', onda možemo zaključiti da su promjene sigurno ostvarive. Štoviše, u dobrom dijelu župnih zajednica one su već na djelu i s pravom postoji utemeljena nada da su 'čudesa moguća'. Dakako, to traži spremnost na tzv. pastoralno obraćenje ili metanoju. Valja poslušati stručnjake koji kažu da nije dovoljno htjeti ili čak postaviti ciljeve već su potrebni i konkretni mehanizmi provedbe. Ako nisu mogući veliki, a pogotovo ne brzi, pomaci, zasigurno jesu manji, ali daleko smisleniji koraci. Navedimo barem neke od njih.

U prvome redu:

a) Valja sve učiniti da se konačno dogodi opredjeljenje za nužnost uključivanja u proces odgoja-rasta vjere, koji ne vrijedi samo za djecu i mlade već prvenstveno za odrasle, posebice roditelje, počevši od tzv. prigodnih susreta, kao što su kateheze u povodu krštenja djeteta, slavlja sakramenata kršćanske inicijacije, vjenčanja i dr. To očito iziskuje bolju pripremu i nabavljanje suvremenih prikladnih materijala (knjižica) koji se mogu dati u ruke odraslima. Štoviše, neki posebni događaji, godišnjice, kada se po nekom običaju događa povećan 'concurus populi', dobra su prilika za tzv. zgusnutu evangelizaciju, odnosno katehezu. Štoviše, uvijek, a posebice danas, i sprovod (negdje i karmine poslije toga) postaje jedinstvenom prilikom barem za kratak navještaj. Pritom treba imati na pameti da često nismo ni svjesni kolike nam se šanse pružaju u odnosu na one koji su se udaljili od vjere i Crkve jer nije svejedno koju će i na koji način izrečenu poruku čuti.

b) Kako već iz rečenoga slijedi, trebamo razmišljati intenzivnije o tome kako svaki naš planiran ili slučajan susret, bilo u crkvenim prostorima bilo u kućnim posjetima, ako smo na primjer pozvani na krstitke, vjenčanje, imendan, rođendan i dr., ili na drugom mjestima (štoviše, i kafićima), može biti prilikom za primjeren navještaj; nastaje, naime, vrijeme tzv. personaliziranoga pastorala, naspram stavljanja naglaska uglavnom na takve interpersonalne odnose „koji se stvaraju putem sofisticiranih uređaja, ekrana i sustava koji se mogu upaliti i ugastiti na daljinsko upravljanje. Evanđelje nas, međutim, uvijek poziva da se upustimo u rizik susreta s licem drugoga, s njegovom fizičkom prisutnošću, koja za nas predstavlja izazov...“¹⁴

¹⁴ EG, br. 88.

c) Pritom se nipošto ne smije izostaviti temeljito restrukturiranje župne zajednice, a time i uvođenje sustavne kateheze tamo gdje je zamrla ili je nije ni bilo, s ciljem odgoja u vjeri, putem formiranja posebnih manjih zajednica ili živih vjerničkih krugova; tu se ne vodi toliko računa o dobi, naobrazbi i zanimanju, već o afinitetu i zadacima, a to znači da se u neke zajednice mogu uključivati sve dobi: djeca, mladi i odrasli. Takvi zajedničarski susreti mogu predstavljati znatno obogaćenje. Upravo djeca i mladi trebaju osjetiti da je okupljanje u župi nešto bitno novo u njihovu rastu, što im ne može dati samo školski vjeronauk.

d) Svojevrsna se ‘renesansa’ pastorala može dogoditi samo buđenjem svijesti zajedništva iz vjere i u vjeri koje upravo župa može pružiti. To je težak zadatak jer je ranija pastoralna praksa čovjeka odgajala na, kako reče B. Z. Šagi, samotna, vertikalno usmjeren odnos prema Bogu, u kojemu je izgledalo dovoljno skupiti se sam u svome duhu, a skupiti se u zajednicu s braćom po Kristu u istome njegovu Duhu kao da nije imalo mjesta u takvoj praksi (ja i moj Bog, spasi dušu svoju, sam sa svojim Bogom, što je vodilo kršćanskom mizantropizmu itd. – sjetimo se askeze, asketike, nauka o duhovnom životu... gdje nije bilo mjesta za zajednicu!) i time je posredništvo Crkve kao zajednice (ali da institucije!) za spasenje pojedinca unatoč teoretskom naglašavanju pomalo iščezavalo. To danas kritiziramo, ali nismo se previše umorili od traženja novih putova. Išlo se prema stvaranju zajednice, ali kao kršćanskih pojedinaca, gdje je i dalje trajala individualistička praksa. Jer zajedništvo je sakupljenost u istome Božjemu Duhu, a to se može dogoditi kada se pojedinac stavi pod njegovo djelovanje. Individualno se ugrađuje u zajedništvo „jer se čovjek mora neprestano mijenjati da bi mogao biti djelotvoran... nužno je dakle obraćenje (askeza)... svijest da zajedno izrastemo u vjeri i da tako ojačani sudjelujemo u svakom dobru s društvom u kojem živimo“.¹⁵

e) Stvaranje manjih zajednica koje su i katehetske skupine, raznolikih (ovisno o mogućnostima) poput: biblijske, obiteljske, liturgijske, karitativne, molitvene, evangelizacijske, sve do zajednice kulture duha, poticanja društvenog angažmana i dr., na župnoj ili široj razini, ne znači da se župa na neki način raspršuje ili čak ukida. Istina, ona se relativizira, na način da unutar Crkve dobiva pluralističku i elastičnu funkciju. Vodimo računa o tome da ljudi žele da s njima ne postupamo kao sa ‘stodom’, objektima, već subjektima, za što je potreban razborit postupak, pun pravoga takta i finoće.

f) U tom bi smislu razni evangelizacijsko-katehetski susreti u okviru pojedinih zajednica (biblijske večeri, molitveni susreti, posebne kateheze) trebali imati radosno obilježje te se, umjesto po modelu negdašnjega moraliziranja, indoktrinacije i monologa, odvijati po modelu ‘slavlja’, dakle sa slavljeničkim biljegom; tu očito nužno ulaze neki temeljni elementi: molitva/pjesma – poučni dio s posebnim naglaskom na poštivanju načela izmjene misli i međusobnog slušanja, čime se ostvaruje. Svakako mora doći u obzir ‘dijeljenje Biblije – dijeljenje života’, danas sve težega i neizvjesnijega, te prihvaćanje nekih katehetskih zadataka koje su na crti djelovanja iz vjere. Na pitanje ‘dajte nam materijale (katekizme)’, inače opravdano, treba odgovoriti da ih već prilič-

15 Bono Zvonimir ŠAGI, *Traganje za novom crkvenom praksom*, 151.

no imamo, samo do njih treba doći (posebice u nekim biskupijama). Osim toga, imamo i silno bogatstvo koje pruža tijekom liturgijske godine u biblijskim čitankama (ABC), misalu (uvodima), obrednicima, a posebice u Vjerovanju. Sve se to razmatra, slavi i živi u tijeku liturgijske godine. Na toj crti potrebno je korjenito mijenjanje molitvenika, koji ne stavljaju pravi naglasak na temeljne stupove vjere, posebice na utjelovljenje i pashalni misterij niti uvode u drugačiji život s Crkvom, ne samo pobožnosni već i evangelizacijski. Dakako, dok imamo hvalevrijedne vjeronaučne udžbenike u školi, ipak se osjeća potreba evangelizacijsko-katehetskoga vodiča za predvođenje župnih susreta. Potrebni su i što prikladniji katehetski materijali (priručnici) za katehezu cijele župne zajednice. To je potrebno i iz razloga što ne samo angažiraniji vjernici, posebi- ce oni teološki školovaniji, nego i svećenici nisu uvijek u stanju poduzeti neke nove zahvate. Naime, moramo pogledati 'istini u oči' da dio svećenika nije dovoljno kadar snaći se u navedenim postavkama, bilo što se tiče učilišta gdje su završili studij bez sustavne pastoralne teologije i katehetike, prikladnih vježbi i dr. ili jer nemaju smisla za komunikaciju (zbog izrazite introvertiranosti) i neko veće stvaralaštvo, upravo na crti vođenja u procesu 'rasta vjere', što naglašava i novi katehetski dokument HBK (koji je u pripremi). S druge strane, ni jedan, čak ni najbolji, priručnik ne može riješiti ono što može i mora učiniti predvoditelj (župnik, kateheta i dr.). Zato je nužno 'krenuti u školu vjere', trajno ulazeći u njenu srž, što nam pruža evanđelje, uz učiteljstvo Crkve i suvremeno teološko promišljanje. Problem je, međutim, u tome što mnogi, a to je pojava i među svećenicima, imaju strah od 'zrelosti u vjeri' i preferiraju pribjeći infantilnoj religioznosti koja je ipak komotnija. Tome pomaže i svojevrsna antiintelektualna atmosfera, uz zazor od dubljega teološkoga promišljanja, a time i novih iskoraka (uz održavanje *statusa quo*).

g) Presudno je pitanje kako više 'iskoristiti nedjelju' jer je okupljanje na nedjelj- noj misi (za redovite ili povremeno pridošle vjernike) ostalo gotovo jedinom prilikom susreta s evanđeljem. Nju valja što više osmišljavati jer je broj onih koji su odustali od redovita sudjelovanja poprimio značajne razmjere. U tom smislu treba poraditi na novoj evangelizaciji najprije nedjeljnoga (redovitoga) skupa, i to već iz razloga što mnogi vjernici još nisu prošli tzv. *krisis vjere* (poput Isusovih učenika) kada Isusa treba cjelovito i radikalno prihvatiti, ući dublje u proživljavanje kršćanstva, u život evanđelja i Kristova otajstva u cjelini. U pitanju je osnovna 'gramatika vjere'. I stoga nastaje potreba naglaska na tzv. katehetskim i mistagoškim homilijama u vidu uvo- đenja u zadnju bit kršćanskih tajni, izbjegavajući moralizatorski stil. Štoviše, danas je u pitanju 'život', gubitak nade i smisla, što treba spašavati. Koliko je važno ulagati u nedjelje, valja se prisjetiti da one, uz blagdane i svetkovine, predstavljaju više od 60-ak redovitih sastanaka s vjernicima, a često i s onima koji su na rubu vjere (naiđu u nekim prigodama).¹⁶ Tu se postavlja i temeljni zadatak razvijanja svijesti 'bratstva i sestrinstva', bez čega nema kršćanske zajednice, kako liturgijom tako i poslijemisnim druženjima, omogućujući tako da se svatko osjeti prihvaćenim u njegovoj stvarnosti i istini, poput Isusa koji je dopustio Zakeju i grešnici stati pred Boga sa svom svojom

16 Anton BENVIN, Naši liturgijski skupovi kao šansa, u: *Služba riječi*, 8 (1977.) 79, 4.

stvarnošću. Župa se mora više predstavljati kao ona gdje je svatko dobrodošao, da svatko može imati svoje probleme i da može računati na prihvaćenost. Sve vodi prema zaključku da je potrebno stvarati upravo obiteljsku atmosferu koja prihvaća i zrači.¹⁷ Ali zato 'praktični vjernici' moraju doživjeti pravu metanoju kako bi znali prihvaćati novopridošle onakvima kakvi jesu. To je jedini uvjet za pravu komunikaciju jer tada njegov problem postaje problem svijui.

h) Uz sve rečeno, potrebna je daleko veća okrenutost zajednice, pa i kao 'maloga stada', prema drugima, u čemu je posebna odgovornost pastoralnog djelatnika, odnosno župnika. Koncilski dekret *Presbyterorum ordinis* jasno kaže: „Pastirska služba nije ograničena samo na brigu za pojedine vjernike, nego se bitno proteže također na izgrađivanje prave kršćanske zajednice (...). Mjesna se zajednica ne smije brinuti samo za svoje vjernike, nego prožeta misijskom revnošću, mora također svim ljudima pripravljati put do Krista (...).“¹⁸ Malo dalje isti dekret naglašava: „Prezbiteri su postavljeni usred laika da sve privedu k jedinstvu ljubavi (...). Stoga je njihova dužnost da različita mišljenja usklađuju tako da se u zajednici vjernika nitko ne osjeti tuđincem (...). Njihovoj se posebnoj brizi povjeravaju oni koji su se od prakticiranja sakramenata odalečili ili su, štoviše, možda od vjere otpali. Kao dobri pastiri neće propustiti da im se približe (...).“¹⁹ Krajnje je vrijeme za razvijanje strategije susretanja ljudi ne samo u crkvi, u našim službenim prostorijama (uredima), nego ondje gdje oni redovno žive, dolaziti u dodir sa svim profilima, onima nama privrženima i onima od nas otuđenima.

5. NA POTEZU SVJESNIJI VJERNICI LAICI

Što se tiče izvedbe navedenih preporučenih zadataka u vidu pastoralne metanoje, a njihov je 'krug' daleko širi, uzevši u obzir i niz crkvenih dokumenata i smjernica pojedinih biskupa i njihovih nadležnih ureda, tako i Biskupske konferencije, razumljivo je da pastoralni djelatnik postavlja i pitanje 'suradničkog kadra', posebice u sredinama gdje je prepušten samome sebi. On je čak u opasnosti da sve što se traži 'u bloku' proglasi gotovo nemogućim.

Dok valja imati puno razumijevanje za nedoumice ili čak nepripremljenost pojedinoga župnika, ipak valja naglasiti da 'novo lice župe' ne može ovisiti samo o njemu. Stoga se ne može očekivati nešto više od postojećega klasičnoga (uglavnom servisnog) pastoralna, bez odgoja osvjedočenijih i angažiranijih vjernika, pa makar se radilo i o najmanjoj župnoj zajednici. Još uvijek svugdje ima poneki vjernik koji je kadar 'krenuti' sa župnikom na predvođenje puta obnove. Dakako, to se može samo iz vjere, ali dakako i vodeći računa o nekim osnovnim sposobnostima, od poznavanja vjere do smisla za komunikaciju. U svakom slučaju, najbitnije je da to budu osobe koje znaju 'povezivati' i okupljati, koje se ne vode nekim previše osobnim 'računicama', ako već

17 O tom pitanju valja svakako više konzultirati: Anton TAMARUT, *Obiteljsko lice Crkve*, Zagreb, 2013.

18 DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis. Dekret o službi i životu svećenika* (7. XI. 1965.), br. 6, u: Dokumenti, Zagreb, 2008. (dalje: PO).

19 PO, br. 9.

nisu veliki ‘stručnjaci u ljudskosti’, što su već sedamdesetih godina prošloga stoljeća isticali europski katehetičari kao temeljnu karakteristiku za odgojitelje u vjeri, pa i one koji imaju samo pomoćnu ulogu.

Na tragu crkvenih dokumenata, a i potrebe prakse, nameće se gorući zadatak školovanja župnih animatora – suvoditelja ili voditelja pojedinih skupina ili zajednica. Hoće li se u našim župama naći osobe koje su spremne za (do)školoavanje, na pripremu za animatore? Bez toga neće biti pomaka jer zadatak obnove župne zajednice ne može opstati samo na župniku. U nekim biskupijama taj je proces prilično zaživio, ali ne i prava spremnost da se laike uključi u vodeće pastoralne ekipe. ‘Novo lice’ župne zajednice traži novi tip suradnika, svakako, ne samo poslušnika. Otuda nužnost prihvatanja zaokreta i u najnovijem pripremanom katehetskom dokumentu HBK-a *Da vaša radost bude potpuna...*, s ciljem da se stvori ‘mreža’ aktivnih vjernika koji će ne samo individualno svjedočiti nego raditi na promjeni župne zajednice. Pritom je od posebna značenja uloga župnoga pastoralnog vijeća, koje pod vodstvom župnika analizira, raspravlja i daje sugestije, preuzimajući određene odgovornosti.

Nije ovdje mjesto da se dotaknemo niza drugih pitanja s obzirom na ‘pastoralni kadar’, kao što je i problem volonterstva, ali i negdje, posebno u nekim sredinama gdje svećenik nije kadar pokrenuti neke značajnije iskorake, potrebnog financijskog ulaganja u župne animatore. S tim se pitanjem još nismo pravo pozabavili, ali valja samo reći kako je došlo vrijeme da se više ‘ulaže u ljude’ nego u same crkvene objekte. Činjenica je, naime, da imamo i najljepše uređene prostore, centre i katehetske dvorane, ali su neiskorišteni, štoviše, zjape prazni. Nema onih koji bi se založili u raznim okupljanjima, što je danas sve teži zadatak u eri individualizma i ravnodušnosti.

Na kraju, ipak je uvijek bilo i ostaje presudno pitanje novoga lika župnika kao koordinatora i animatora, koji će se u prvome redu spremati, doškoloovati i vježbati kako komunicirati vjeru kao Radosnu vijest. Otud nužnost udruživanja u timove, generacijske i međugeneracijske, uključujući vjeroučitelje, katehete te ostale osposobljenije laike, s obzirom na promišljanje o temeljnoj strategiji i pokretanje inicijativa na međужupnoj razini, tim više što pojedine ‘male župe’ nisu same kadre pokrenuti neke iskorake. Govoreći o potrebi novih oblika zajedništva, J. Ratzinger misli da će se u promijenjenim okolnostima kršćanske općine (očito je riječ o župama: moja opaska!) „morati međusobno jače povezivati i snažnije oblikovati u vjeri“.²⁰ Može se pretpostaviti da će nas skora situacija naprosto ‘prisiliti’ da se nužno opredijelimo za timski rad svećenika, kako na razini dekanata tako i po nekom slobodnom izboru i dogovoru. Osobno smatram da bez toga nema pomaka. Zajednički rad i odgovorno sudjelovanje u nekim pothvatima nije nikakva pomodna taktika već nešto što izvire iz vjere koja ne podnosi ‘zaklon’ i izgovor da je sve ‘u Božjim rukama’ i otud ‘povlačenje u zavjetriinu’, barem dok ne prođu ova ‘loša vremena’. Naprotiv, sudjelni i stvaralački rad način je da se iziđe iz pogubna individualizma koji je zahvatio i pastoralne djelatnike. To je put da se adekvatnije odgovori na zadatak nove evangelizacije, koju je postavio već

20 Joseph RATZINGER, *Sol zemlje*, 263.

papa sv. Ivan Pavao II.: *nova u izričajima, nova u načinu, nova u žaru*. Međutim, nijedna od ovih 'novosti' neće se dogoditi bez udruženijega i umreženijega rada, najprije svećenika, a onda i osposobljenijih vjernika laika, uz uvjet da se otklone 'krhotine' otvorena ili prikrivena klerikalizma. Gotovo je već postalo 'zlatnim pravilom' da danas bez jače udruženosti iz vjere ne može biti nekih značajnih pomaka.

ZAKLJUČAK

Na kraju valja reći da, makar bi nam koncilski i postkoncilski dokumenti trebali biti okosnicom, oni nažalost ostaju u 'župnim stelažama'. Možda se i prebrzo nižu jedan za drugim na razini opće Crkve, Biskupske konferencije i biskupija te u dobrom dijelu slučajeva ostaju 'slovo na papiru' jer se ekipno ne proučavaju niti se iz njih zajednički 'izvlače' praktični zaključci. Sve se prepušta pojedincu, dok najveći dio vjernika za njih i ne zna. S druge strane, pojedine smjernice i dokumenti ne mogu doskočiti praktičnim potrebama svake zajednice jer se pojedine situacije dosta razlikuju. Zato je potrebno mnogo više domišljatosti župnika i župljana što se tiče nekih temeljnih postavki, kako bi se stvorila nova efikasna praksa, u protivnom sve će se pretvoriti na 'vrtanju u krugu'. Nijedan dokument, stručna knjiga ili katehetski priručnik ne mogu nadomjestiti našu osobnu angažiranost i samoinicijativu, koja može odgovoriti na Kristovu zahtjevnost.

Počeli smo konstatacijom J. kard. Ratzingera koja nas je možda dijelom i obehrabrila, premda je realna. Završavamo krajem navoda gdje on kaže: „Veliki, živi i pozitivni pokreti ne pojavljuju se nužno. Nastaju prostori za razočaranje, koji mogu dovesti do novih padova, ali koji isto tako otvaraju mogućnosti da snaga kršćanstva dotakne ljude i da tako nastupi obnova.“²¹ Na drugome mjestu reći će da bi bilo pogubno kada bismo dopustili da nas vodi neka 'negativna računica'. Osobno se pribojavam takvih 'računica', koje ne dopuštaju da se dogode pomaci. A oni su mogućí, uz uvjet da pravo surađujemo s Duhom Svetim koji je, kako reče sv. Ivan Pavao II., prvi „protagonist misija“.²² Uključiti se u njegovo djelo naš je zadatak, naša radost i zajamčen uspjeh, makar i 'na dužu stazu'. Zato sa spomenutim svetcem moramo odlučnije sebi i drugima reći da „nema mjesta pesimizmu u glavama i srcima onih koji znaju da je njihov Gospodin pobijedio smrt i da njegov Duh snažno djeluje u povijesti. Pristupamo svijetu s poniznošću, ali također i s odlučnošću koju pruža sigurnost da će istina na kraju pobijediti. Želimo vidjeti u svijetu Božji poziv da svjedočimo njegovo ime. Naša je Crkva živa i s izazovima koje donosi povijest suočava se hrabrošću vjere i svjedočenjem brojnih svojih sinova i kćeri.“²³

Pozvani smo i moguće je da kao kršćani, i napose kao predvoditelji, postajemo odraslijima u vjeri, dajemo radosno svjedočanstvo zajedništva, kako bi naše zajednice bile takve da prihvaćaju one koji 'kucaju na njihova vrata', prepoznavajući proročku

21 *Isto*, 232.

22 Usp. IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, br. 21-30.

23 IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, 34.

uloga caritasa (kršćanske ljubavi), postajući bližnjima svakome čovjeku. Sve to nas nuka na zajedništvo u programiraju, a čemu bi mogli pomoći i tzv. pastoralni laboratoriji u nekim većim pastoralnim centrima radi vježbanja u timskome radu. Tu bi svećenici, dakako, uz svestraniju podršku nadležnih biskupijskih ureda, trebali imati mogućnost ne samo za konzultaciju već i za nabavljanje prikladnih materijala. Nisu više dostatna povremena predavanja, pogotovo ako nisu ciljano usmjerena. U svakom slučaju, krajnje je vrijeme da poraste 'misionarska napetost' u odnosu na distancirane i indiferentne. Jednom riječju, nužno je ponovno 'krenuti od Boga', a to znači dopustiti da njegov Duh u nama i s nama, putem naših župnih zajednica u novim okolnostima, 'čini divna djela' u pravcu stvaranja 'novoga neba i nove zemlje'.

NEW PROFILE OF PARISH COMMUNITIES IN RESPONSE TO THE CHALLENGE OF TRANSMISSION OF FAITH IN CHANGED CIRCUMSTANCES

ABSTRACT

The article emphasizes the necessity of creating parish structures based on new theological insights and sociological assumptions, in which the reality of the Church as communion and mission could be incarnated. Referring to the teaching of John Paul II, Benedict XVI and pope Francis, the author emphasizes that it is of fundamental importance to finally let live the spirit of the Second Vatican Council, especially in the form of co-responsible fraternity, communion and mission. He emphasizes the need for consciousness of mission aiming towards the proclamation and the transmission of faith, all the way to the missionary turnaround of the pastoral work. The author offers several 'operational models' of a new figure of the believer and of the parish community. Time has arrived to increase the 'missionary tension' in relation to those who are distant and indifferent.

Key words: Parish, Pastoral theology, Second Vatican Council.